

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

2010

Jaar	Melkveehou- ders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg

1) Productie / consumptie / export

2010			533
2010-xx-xx	boek	Boek Harm schelhaas: <i>'De landbouw tussen voedselcrisis en overschotten'</i>	
2010-01-05	LC	_PZ. Koopstra: 'Liberalisering gevaar zuivelsector'	
2010-01-26	LC	NVM: Makelaars voorzien daling grondprijs	nw
2010-01-27	DvhN	Explosieve prijsstijging melkquota – van 16 naar 23 ct.	nw
2010-03-16	LC	Lenen.....maar: 'Boer zelf verantwoordelijk voor krediet'	
2010-03-18	LC	Het verdriet van de melkveehouder – lage opbrengst	nw
2010-03-18	NvhN	FrieslandCampina voelt recessie	
2010-04-24	LC	Zuivelmarkt trekt flink aan	nw
2010-06-08	LC	Grootste kaashandel in de maak – A-ware	nw
2010-06-15	LC	Landbouwbeleid strop voor melkveehouder	
2010-06-18	LC	Kantoor zuivelreus Nieuw-Zeeland van Hamburg naar Amsterdam	nw
2010-06-19	DvhN	FrieslandCampina wil meer uit melk halen – 'route 2020'	
2010-07-06	LC	LTO melkprijsvergelijking – Melkprijs biedt weer perspectief	nw
2010-07-21	LC	Prijs landbouwgrond lager door uitval vraag	
2010-07-23	LC	Superheffing voor zelfzuivelaars van € 675.000	nw
2010-09-01	LC	Zuivelreus FC verdubbelt winst vooral in Azië	nw
2010-09-18	LC	Tegen de grens van de groei – vd Ploeg	nw
2010-10-01	LC	Groter deel winst FrieslandCampina naar boer	nw
2010-10-30	LC	EU melkt quotum bij lange na niet vol – Nederland boete van €14 miljoen	nw
2010-10-30	LC	debatboer&koe – oproep voor discussiebijeenkomst	nw
2010-11-08	LC	EC. negeert wens Nederland: 'Melkveehouders dupe nieuw beleid'	
2010-11-15	LC	TEGAST: Bioboer 'De koe, de wei en wij'	nw
2010-12-10	LC	Zuivelvoorstellen EU stellen boeren teleur	
2010-12-11	LC	Onderzoekster Tia Hermans: 'Landschap is ook burger'	nw

2010

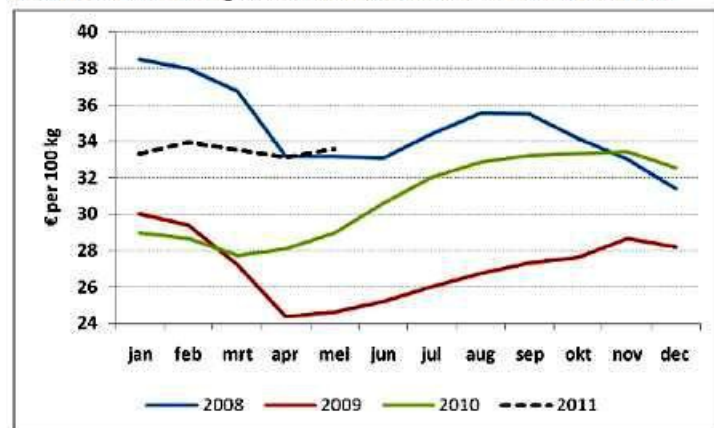
Oud voorzitter Harm Schelhaas komt uit met een boek:

Titel: ‘De landbouw tussen voedselcrisis en overschotten’

Uitgever: Wageningen Academic Publishers, 160 pag. 29 euro – zie bijlage 1

ISBN: 978-90-8686-734-9

Grafiek 2. gemiddelde voorschotmelkprijzen januari 2008 t/m mei 2011

LTO-Internationale Melkpreisvergelijking 2010 Herziene versie

Leeuwarder Courant, 2010-01-05

PZ.: ‘Liberalisering gevaar zuivelsector’¹

SCHEVENINGEN - Hoever kan de liberalisering van de zuivel gaan zonder het voortbestaan van de hele sector in de waagschaal te stellen? Die vraag stelde voorzitter Geert Koopstra van het productschap zuivel in zijn nieuwjaarstoespraak van vandaag in Scheveningen. Tijdens het diepe melkprijzsdal van 2009 leek het Europese vangnet wel erg ver weg, zei Koopstra.

Volgens Koopstra lijkt de crisis voor de melkveehouderij mee te vallen nu de melkprijs weer stijgt. Ook denkt hij, dat het vangnet van de Europese Unie wel heeft gewerkt. De EU kocht overschotten uit de markt op, om een bodem in de prijs te leggen. Toch daalde de prijs wel erg diep naar amper € 20 per honderd liter.

„De Nederlandse zuivel”, zo zei Koopstra, „heeft altijd gepleit voor meer vrijheid. Laat maar vrij, zo was de gedachte, maar handhaaf een vangnet voor als het echt mis gaat. Maar nu stonden we bovenaan de trapeze en leek het vangnet toch wel erg ver weg. Het werkte echter wel”.

Koopstra wees naar de Franse regering, die met 21 andere landen werkt aan een schaduwregeling voor hulp van de melkveehouderij. Hij vraagt zich af hoe de nieuwe eurocommissa-

¹ Volledige tekst: <http://productschapzuivel.nl/pz/productschap/Nieuwjaarsrede/Nieuwjaarsrede2010.pdf>

ris voor landbouw. Ciolos, zich zal opstellen. „Zal hij de bestendige lijn van oud-commissaris Mariann Fischer-Boel continueren? Of zal hij zich gevoelig tonen voor de Franse school?”

De PZ-voorzitter bekritiseerde het Canadese model, waarin alleen voor de binnenlandse markt wordt geproduceerd tegen een vaste hoge prijs. „De Canadese zuivelsector mag voor de insiders daar comfortabel zijn, maar zijn internationale concurrentiekracht is verdwenen en de provinciale quota worden steeds meer gebaseerd op de provinciale consumptie in plaats van de nationale.”

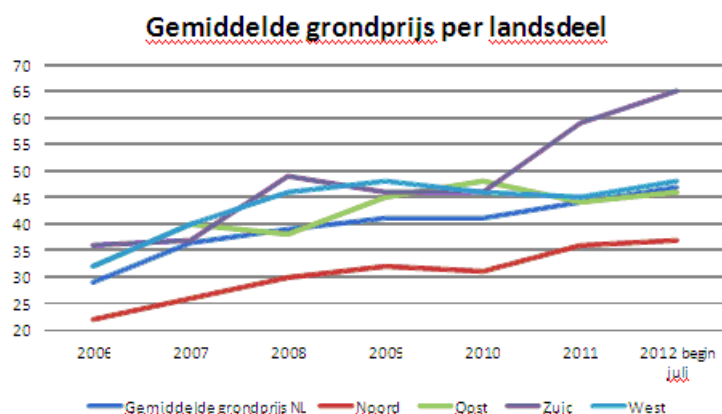
Koopstra is ook kritisch ten aanzien van het ook in Nederland opkomende protectionisme ten opzichte van landbouw. „Dit miskent op gevaarlijke wijze, hoezeer landbouw en voedselindustrie, met zuivel als een van de paradepaardjes, langzamerhand tot de weinige overgebleven vaste ankers van onze nationale economie behoren.”

Makelaars voorzien daling grond- en quotumprijs ²

LEEWARDEN - De grondprijzen zullen dit jaar dalen. Oorzaken zijn de afwachtende houding van melkveehouders vanwege de lage melkprijs, de terughoudende opstelling van de banken en het feit dat stadsuitbreidingen bijna stil liggen. De agrarische grondmarkt moet het daarom stellen met veel minder uitgekochte agrariërs met een goedgevulde geldbuidel. Dat concludeert makelaarsorganisatie *NVM Agrarisch Vastgoed* in het jaarverslag over 2009.

Dat jaar stegen de grondprijzen nog licht van €39.000 naar gemiddeld € 42.000. In het Noorden steeg de prijs € 2000 naar gemiddeld € 32.000. In de tweede helft was al sprake van een stabilisatie, waarna dit jaar een prijsdaling zal volgen. „Er is aanbod, maar minder vraag”, stelt de NVM.

De agrarische makelaars voorzien ook een prijsdaling van melkquotum. Die steeg het afgelopen jaar flink in prijs van circa 16 cent gram vet naar 23 cent. „Gezien de lage opbrengstprijs van melk kan dit niet zo blijven.” De NVM stelt dat de prijs is opgedreven door boeren die vanwege nieuwbouw hun veestapel hebben uitgebreid. Ze moesten daarom melkproductierechten kopen.

Aanvulling bij LC knippen NVM gegevens

Bron: NVM A&LV

² In de hierbij geplaatste grafieken – ook van de NVM – is te zien of deze voorspelling is uitgekomen.....

Explosieve prijsstijging melkquota – van 16 naar 23 ct.

NVM: prijs melkproductierechten verdubbeld ondanks malaise in veehouderij

Door de redactie economie

GRONINGENNIEUVNEGEIN Ondanks de malaise in de melkveehouderij zijn de prijzen van melkquota sinds april vorig jaar met bijna de helft gestegen. Ook de handel in productierechten trok fors aan ten opzichte van de afgelopen jaren.

Dat meldt de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM). De belangenvereniging, die ook makelaars vertegenwoordigt die bemiddelen in melkquota, is verbaasd over de stijging. Het afgelopen jaar protesteerden melkveehouders, omdat de melkprijs historisch laag was. De Europese Commissie schoot hen zelfs financieel te hulp.

Hoewel 'Brussel' de melkquota in 2015 wil afschaffen, steeg de prijs sinds april vorig jaar van 16 naar 23 cent per kilo. De agrarische NVM-makelaars achten die prijs vrij hoog en verwachten dat die gezien de melkprijs niet zo hoog kan blijven.

Dat er toch volop melkquotum werd gekocht schrijft de NVM toe aan het feit dat veel melkveehouders tijdens melkprijspiek van 2008 fors hebben geïnvesteerd in uitbreiding. Met extra productierechten willen ze hun nieuw gebouwde stal nu vol krijgen.

De prijsontwikkeling van melkquota staat in schril contrast met de algemene trend in de landbouw. De vraag naar bouw- en weideland is volgens de NVM in de tweede helft van 2009 fors afgenomen. „Er is wel aanbod, maar weinig vraag”, aldus de brancheorganisatie.

Uitzondering is het Noorden. In deze regio zijn moderne bedrijven - van 30 tot 60 hectare, met een goede verkaveling en ruime gebouwen - volgens de NVM nog goed verkoopbaar.

Ook al doordat de prijzen nog niet zo overspannen zijn als in het westen en zuiden van het land. Dat maakt het Noorden volgens de NVM interessant voor boeren die hun bedrijf willen verplaatsen naar plekken waar hun groeimogelijkheden niet worden ingeperkt door natuurgebied. Daarentegen is er in het zuiden van het land weinig aanbod en weinig vraag naar grond.

(DvhN/ANP/GPD)

De Rabobank gaat bij zijn berekening van de waarde van het onderpand uit van 30 Pct. van de grondprijs – op dit moment ongeveer € 40.000.

Maar:.... ‘Boer zelf verantwoordelijk voor krediet’

Door Nico Hylkema

Dertig jaar schaalvergroting heeft de Nederlandse melkveehouder amper verder geholpen. Tenminste als hij die schaalvergroting met veel vreemd kapitaal heeft bekostigd.

Is de zware financiering van boerenbedrijven de schuld van te gulle banken of hadden boeren zelf beter op hun tellen moeten passen? Melkveehouder Jan van Weperen uit Oosterwolde en zijn Drentse collega Harm Holman, beiden prominente boeren, vinden dat banken hun maatschappelijke verantwoordelijkheid niet hebben genomen.

Van Weperen stelt dat banken in het verleden te veel hebben gekeken naar het onderpand van boeren in de vorm van grond en naar de kasstroom en te weinig naar het verwachte rendement. Nu zitten boeren met een te hoge schuldenlast bij een sterk schommelende melkprijs. Hij doelt vooral op de Rabobank, die 85 procent van de boeren als klant heeft. Met Holman waarschuwt hij voor het ‘kapot financieren’ van de melkveehouderij.

De kritiek van beide heren klopt, zegt melkveehoudersvoorzitter LTO Noord Siem-Jan Schenk. Maar de kuur die ze aanbevelen niet. Hij is tegen strengere bankregels om boeren tegen zichzelf te beschermen. Het idee om bij een schuldenlast van meer dan € 1 per liter melk geen financiering meer te verstrekken, gaat Schenk te ver.

Dat geldt ook voor het pleidooi om een maximale terugbetaaltijd van twaalf of dertien jaar te hanteren. „Boeren zijn zelf verantwoordelijk voor hun bedrijfsplan. Als ze denken dat ze een bepaalde financiering aankunnen, moet de bank dat niet tegengaan.”

Adviseur Jappie Rijpma van accountantskantoor *Alfa Beag* erkent dat zowel banken als accountants boeren in het verleden wel eens te optimistisch hebben voorgelicht. Ook het agrarisch onderwijs deed daar van harte aan mee.

„It is in komplekse saak, wér’t net ien skuldige is oan te wizen”, zegt Rijpma. **Natuurlijk zijn boeren al jaren geleden gewaarschuwd voor te hoge financieringslasten.** Dat heeft hijzelf ook wel gedaan. Maar boeren zijn wel eens te optimistisch.

„Sy tinke faak mear oan of’t se it betelje kinne, dan of se der wat mei fertsjinje”, weet zijn collega Andries Jan de Boer van concurrent *Accon-AVM*. Hij is blij met de discussie die Van Weperen en Holman hebben losgemaakt. Mits die leidt tot bewustwording van de risico’s en niet tot striktere regels.

Rijpma betwijfelt of banken nu nog zo gemakkelijk zijn in het verstrekken van geld als in vroeger tijden. Inmiddels heeft de gemiddelde boer een schuld van € 1,35 per liter melk. Daarmee zit hij op een kostprijs van al gauw zo’n 7 cent per liter alleen aan rente.

Directeur food en agri van de Rabobank Dirk Duijzer herkent zich niet in de kritiek.

„Het is een karikatuur. De afgelopen maanden heb ik in lezingen niet anders gedaan dan waarschuwen voor de verhouding tussen vreemd en eigen kapitaal. Snel groeien brengt bedrijven in gevaar, heb ik gezegd.”

Boeren die de afgelopen jaren flink hebben geïnvesteerd in nieuwe stallen en duur melkquotum zitten al snel op een schuld van € 2 per liter. Die zitten met kapitaalslasten van zo'n 17 cent. rekent De Boer voor en dat kan zwaar wegen bij een melkprijs van 23 cent. Immers, er is ook geld nodig voor voer, arbeid en nieuw investeringen.

Bij een gemiddelde melkprijs van zo'n 30 cent per liter ziet de toekomst er vooral voor jonge boeren somber uit. Overname is niet te bekostigen bij zoveel schuld. En zonder overnamekandidaat, dreigt het in staat in geen verhouding tot wat boeren ermee kunnen verdienen, stelt Van Weperen. En als het mis gaat, zijn de boeren de klos.

Banken lopen risico's als te veel boeren onderuit gaan. Maar minder dan de boeren, doordat ze hooguit zo'n 30 procent van de grondprijs als onderpand rekenen. De Boer: „As adfiseurs binne wy der foar om boeren op dy risiko's te wizen. Mar by eintsjebeslut beslist de boer sels. Dêr is hy undernimmer foar. En boeren binnen meastentiids wol saaklik genúch. Wa't gjin skok wol, moat net te ticht by it skriktried komme.”

De Boer vindt dat boeren blij moeten zijn met de soepele wijze van financierieren afgezet tegen het midden- en kleinbedrijf. „Dan moet je voorzichtig zijn met het bepleiten van strengere regels.”

Leeuwarder Courant 2010-03-18

Ook in MAP Rundvee

Het verdriet van de melkveehouder

Ondanks de goede resultaten Friesland Campina

Door Nico Hylkema

De goede jaarcijfers van de nieuwe zuivelcoöperatie Friesland Campina over 2009 zouden de belangrijkste doelstelling bijna doen vergeten: het tot waarde brengen van de ledenmelk is. Als heel kil naar die opdracht gekeken wordt, is de missie met een historisch lage melkprijs niet geslaagd.

Een winststijging van 35 procent in een moeilijk zuiveljaar doet de directie bijna glunderen. Maar niet voor niks herhaalde topman Cees 't Hart van Friesland Campina gisteren een aantal keren dat voor de een het glas halfvol en voor de ander halfleeg is. Want de leden van de coöperatie hadden weinig reden tot juichen met een historisch lage melkprijs van €26,99 per 100 liter melk.

Twee jaar geleden was er plots door een samenloop van omstandigheden heel veel vraag naar de grondstof melk, dat wil zeggen de melkpoeder, de kaas en de boter. Voor even maakte de kaas- en boterdivisie winst en maakte de onderneming zich ernstig zorgen over weglappende leden.

Het was een vooralsnog eenmalige aangelegenheid. De verliezen zijn terug en dit jaar heeft zich één lid gemeld, dat weg wil. En dat terwijl men nu best wat meer leden kwijt zou willen om aan de eisen van de Europese Mededingingautoriteit tegemoet te komen. Die wilde alleen toestemming geven voor de fusie van Friesland Foods en Campina als de zuivelconcerns zo'n 1.2 miljard liter melk zouden afstoten.

Dat wordt niets met slechts één lid minder per jaar. En dan staat de onderneming ook nog een groei van de melkaanvoer te wachten met naar verwachting zo'n 20 procent na de afschaffing

van het melkquotum in 2015. Uit de jaarcijfers blijkt wel, dat het slijten van al die liters moeite kost.

De kaas- en boterdivisie deed het weliswaar beter dan vorig jaar, maar er wordt nog altijd verlies geleden. Terwijl deze divisie de bulk van melk verwerkt. Omdat de vraag naar de foliekaas gering was, ging er vorig jaar veel melk de melkpoedertoren in.

Het resultaat daarvan was, dat de ingrediëntengroep in de rode cijfers dook. Dit terwijl ingrediëntenmerken als Domo en DMV het juist heel goed deden. De bulkproducten trokken de winst dus naar beneden en in die bulkproducten gaat nu eenmaal de meeste melk.

In juni maakt de coöperatie bekend wat de strategie van de nieuwe onderneming voor de komende jaren zal zijn. De grote uitdaging wordt, hoe winst gemaakt kan worden uit de groeiende melkaanvoer van de leden als de melkquotering in 2015 beëindigd wordt.

De coöperatie zet ongetwijfeld in op verdere uitbouw van de activiteiten in het veelbelovende Zuid-Oost Azië. China is daar de voortrekker, maar daar heeft Friesland Foods al eens de neus gestoten. Daar houdt men het dus op een groot verkoopkantoor.

Rondom China heeft Friesland Campina een sterke positie met een merk als Dutch Lady. Dat kan de Chinese inspanningen ondersteunen om ook hier nummer een of twee te worden. Maar er is natuurlijk meer nodig. Daar zet de onderneming dan ook op in. Voor de onderneming is dat goed, maar de melkveehouder schiet er weinig mee op. Die zou vast graag zien, dat de schamele €55 miljoen aan onderzoek en ontwikkeling wat groter zou worden. Een onderneming met een omzet van ruim €8 miljard mag best wat meer uittrekken, met de uitdaging de ledenmelk tot meer waarde te brengen.

Dat is het verdriet van de melkveehouder. Hij is eigenaar van een pracht van een onderneming, met klinkende jaarcijfers, een stijgend eigen vermogen en mooie kasstroom, maar thuis moet hij op een houtje bijten.

Dan is een prestatieprijs van €0,59 per 100 kilo melk een schrale troost bij een totale melkprijs van €26,99. Natuurlijk profiteren de leden ook nog van dividend op hun aandelen, maar magertjes blijft het. Het zet toch aan het denken over het waarom van al die liters melk. Hoe gezond de onderneming de klant ook wil doen geloven, dat die drank is.

Dagblad vh Noorden 2010-03-18

Jaarverslag: FrieslandCampina voelt recessie

Door de redactie economie

AMERSFOORT Zuivelconcern FrieslandCampina heeft vorig jaar de inkomsten fors zien dalen. Consumenten in met name West-Europa vervingen door de recessie de veelal iets duurdere producten van het concern door goedkopere artikelen. In Zuidoost-Azië en Afrika wist FrieslandCampina wel meer producten aan de man te brengen, zo bleek woensdag tijdens de presentatie van de jaarcijfers.

Topman Cees 't Hart ziet echter de trend van 'downtrading' stabiliseren. "Het is niet zo dat de consument alleen maar naar prijs kijkt, maar ook naar kwaliteit."

Het fusiebedrijf dat in 2008 voortkwam uit Friesland Foods en Campina, is bekend van merken als Vitit, Appelsientje en Optimel. De producten onder het merk Campina verkochten vo-

rig jaar in Nederland het beste en lieten andere bekende A-merken als Marlboro, Douwe Egberts, Coca-Cola en Heineken achter zich.

„Het is afwachten wat voor gevoel de besparingen die er nog aan gaan komen, de consumenten gaan geven”, aldus de topman over de verwachtingen voor 2010. Daarom is het volgens 't Hart ook moeilijk te schatten hoe de markt zich dit jaar zal gedragen. Hij wees er wel op dat de merken van FrieslandCampina sterk zijn en dat het bedrijf veel merken heeft. „Daar hebben wij veel vertrouwen in.”

De onderneming heeft zitten te broeden op een nieuwe strategie, maar hoe die eruit komt te zien, hield de top nog even voor zich. Half juni zal FrieslandCampina de nieuwe strategie ontfouwen, nadat de raad van commissarissen en de aangesloten leden zijn gehoord. Tijdens de persconferentie werd een tipje van de sluier opgelicht. Het concern verwacht de komende jaren een verdere consolidatieslag in de voedingsmiddelenindustrie, een verschuiving van de economische macht naar Azië en een toenemende vraag naar voedingsmiddelen met voedingstechnisch iets extra's.

FrieslandCampina-topman 't Hart zei gisteren „met tevredenheid, zelfs met een beetje trots” terug te kijken naar 2009, gezien de moeilijke marktomstandigheden. De melkprijs daalde naar een bijna historisch dieptepunt. De melkprijs voor de aangesloten boeren daalde van 36,37 euro naar 26,99 euro per 100 kilo melk.(ANP)

Leeuwarder Courant 2010-04-24

PZ: Zuivelmarkt trekt flink aan

LEEUWARDEN - De berichten van het zuivelfront zijn weer gunstig. In Nieuw-Zeeland schoot de prijs voor melkpoeder deze week ruim 20 procent omhoog. Ook de boterprijs zit in de lift. Maar marktanalisten zijn voorzichtig in hun voorspellingen.

Bij het Productschap Zuivel (PZ) houdt men de bewegingen op de wereldmarkt nauwgezet in de gaten. Dick Molleman van het PZ kan wel verklaren waarom de prijzen nu zo snel omhoog gaan. De trend kent twee oorzaken.

In de eerste plaats is het aanbod van melk dit jaar aan de magere kant. Als dan ook nog berichten uit Oceanië komen, dat de droogte de productie gaat drukken, beginnen handelaren zich zorgen te maken over een stijgende prijs. Dat doen ze des te meer omdat ze sinds de hoge prijzen van 2008 kleine voorraden aanhouden en moeten werken met kortlopende contracten. „Je ziet nu dat de handel gaat aankopen om de voorraden aan te vullen, voordat de prijzen verder stijgen. Dat werkt een versnelde prijsstijging in de hand”. aldus Molleman. Nu is de wereldmarkt van melkpoeder maar een klein stukje van de totale markt. Zolang de prijs van kaas niet aantrekt, zal de prijsstijging voor boeren hier niet zo'n vaart lopen.

In 2008 duurde het ook een half jaar voor de exploderende prijs op de wereldmarkt voor melkpoeder en boter zijn weerslag vond in de kaasmarkt. Immers bij hoge prijzen voor melkpoeder schakelen bulkproducenten om van kaas naar melkpoeder, hetgeen leidt tot een stijging van de kaasprijs. „Laten we hopen dat het nu gematigder verloopt.”

LEEWARDER COURANT 08 juni 2010 , pag. 2

Grootste kaashandel in de maak

LEEWARDEN - Door een voorgenomen fusie van kaashandelaren Anker Food Group en Bouter Group ontstaat de grootste kaastussenhandel in Nederland. De Nederlandse Mededingingsautoriteit kijkt nog of de marktmacht niet al te groot wordt. Anker, met onder meer een vestiging naast Friesland Campina in Workum, is de afgelopen tien jaar sterk gegroeid in de handel en het rijpen van kaas. Anker telt twaalf vestigingen en heeft een vloot van honderd vrachtwagens. Er werken 500 man, de omzet is €350 miljoen. Onder het familiebedrijf uit 1962 vallen Anker Cheese (handelsactiviteiten) en **A-ware** (opslag en verwerking). De Bouter Group is vooral actief in het snijden en verpakken van kaas. Bij Bouter werken 300 man, de omzet is €300 miljoen. Albert Heijn is de grootste klant.

Landbouwbeleid strop voor melkveehouder

APELDOORN (GPD) - Het inkomen van Nederlandse melkveehouders komt de komende jaren nog verder onder druk te staan. Het *ING Economisch Bureau* rekende de gevolgen van een aantal ontwikkelingen binnen het Europese landbouwbeleid door, daarbij uitgaande van een aantal potentiële scenario's. Conclusie: in alle gevallen daalt het salaris van melkveehouders fors tot zeer fors.

Per 1 januari 2014 zal een nieuw Europees landbouwbeleid van kracht worden. De inkomens-toeslag die melkboeren nu krijgen, gebaseerd op hun (historische) productie, vervalt. Daarvoor krijgen boeren mogelijk een toeslag (waarschijnlijk per hectare) voor zogeheten maatschappelijke diensten. Met hun werk doen ze immers ook aan landschapsbeheer en natuurbehoud.

Ruim een jaar later, op 1 april 2015, wordt het melkquotumsysteem vrijwel zeker afgeschaft. Dat reguleert nu nog hoeveel een land en een individuele boer mag melken. Tenslotte wordt de mestwetgeving waarschijnlijk strenger.

ING rekende voor een klein, middelgroot en groot bedrijf de gevolgen door. De analyse laat zien dat zowel in het liberale (geen EU-steun, geen melkquotum) als in het conservatieve scenario (er verandert weinig, quotum blijft bestaan) melkveehouderijen in zeer zwaar weer terecht komen, ongeacht hun bedrijfsomvang. In het conservatieve model wordt het inkomen van een middelgroot bedrijf zelfs negatief, van een groot bedrijf daalt de netto-winstmarge van € 110.000 naar € 6.500.

Het enige soelaas biedt het alternatieve model (milieu-eisen, grondtoeslag per hectare). Weliswaar moeten de middelgrote en grote bedrijven dan ook een veer laten, maar er zijn wel toekomstmogelijkheden.

Volgens de ING doet de sector er goed aan waar mogelijk de financieringslasten te verminderen.

De Nederlandse inelkveesector is samen met de Deense, Zweedse en Luxemburgse melkveehouderij het zwaarst gefinancierd.

Leeuwarder Courant 2010-06-18

Kantoor zuivelreus *Fonterra* – Nieuw-Zeeland – van Hamburg naar Amsterdam

AMSTERDAM - Fonterra verhuist zijn Europese hoofdkantoor van Hamburg naar Amsterdam. In september hoopt de coöperatieve Nieuw-Zeelandse zuivelreus met vijftig werknemers zijn intrek te nemen in een pand aan de Zuidas. Het betere vestigingsklimaat en de nabijheid van potentiële partners en klanten hebben Fonterra hiertoe doen besluiten.

Het Nieuw-Zeelandse concern is met een omzet van €7.3 miljard net iets kleiner dan FrieslandCampina dat vorig jaar een zuivelomzet realiseerde van ruim €8 miljard. Mondiaal gezien zijn alleen Nestlé (€18.5 miljard), Danone (€10.6 miljard) en Lactalis (€9 miljard) groter.

Fonterra ontstond in 2001 uit een fusie van drie Nieuw-Zeelandse bedrijven. Door de kleine thuismarkt is Fonterra het zuivelconcern met de grootste zuivelexport. Directeur Koert Liekelema heeft de ambitie om vanuit Nederland flink te groeien in Europa, ondanks de bomvolle zuivelmarkt in dit werelddeel. „We willen en moeten hier dan ook unieke zuivelproducten afzetten”, zegt Liekelema in het Financieel Dagblad. „Zo kijken we of we kaas misschien op een andere manier moeten verwerken. In een drankje of een reep bijvoorbeeld.” De groei moet worden gefinancierd door de ongeveer 11.000 melkveehouders die aandeelhouder zijn van Fonterra.

Dagblad vh Noorden 2010-06-19

FrieslandCampina wil meer uit melk halen **Strategie 'route 2020'**

AMERSFOORT: Zuivelreus FrieslandCampina wil de komende tien jaar meer waarde halen uit melk en extra investeren in zuiveldranken, merkkazen en ingrediënten voor baby- en kindervoeding. Dat bleek uit de strategie 'route 2020' die het fusiebedrijf gisteren presenteerde.

FrieslandCampina wil de voedingswaarde van melk beter benutten. „Melk is een van de rijkste voedingsbronnen in de wereld”, stelde topman Cees 't Hart in een toelichting. Wij zijn ervan overtuigd dat we nog meer met melk kunnen doen”. De innovaties moeten leiden tot nieuwe voedingsmiddelen en ingrediënten die andere producten beter en smakelijker maken, aldus 't Hart.

FrieslandCampina ontstond begin 2009 uit de fusie van Friesland Foods en Campina. Met de nieuwe strategie verwacht de producent van merken als Chocomel, Vifit, Mona, Milner en Appelsientje dat de verkoop van 'onderscheidende' producten met gemiddeld 5 procent per jaar zal groeien. In Europa wil FrieslandCampina vooral groeien door een breder pakket zuivelproducten te leveren aan horeca, bakkerijen en professionele keukens.

Wereldwijd wil het bedrijf een grotere rol gaan spelen bij de levering van ingrediënten voor de voedingsmiddelenindustrie, door samen met afnemers specifieke producten te ontwikkelen. Die speciale producten moeten deels de plaats innemen van bulkproducten als melkpoeder en weipoeder. Het bedrijf houdt rekening met acquisities om de ambities te verwezenlijken. Het afstoten van activiteiten is vooralsnog niet aan de orde. (ANP)

Leeuwarder Courant 2010-07-06

LTO melkprijsvergelijking – Melkprijs biedt weer perspectief

LEEWARDEN -De zon schijnt weer voor de ruim 20.000 melkveehouders in ons land. Vorig jaar was een rampjaar met historisch lage prijzen, maar nu ziet het er heel wat beter uit. De melkprijs lag vorig jaar rond deze tijd op zo'n 22 cent per kilo, nu is dat zo'n 32 cent.

Dat blijkt uit de jaarlijkse melkprijsvergelijking van de boerenorganisatie LTO. Voor heel 2010 verwacht LTO een gemiddelde melkprijs die 20 tot 25 procent hoger zal kunnen liggen dan die van afgelopen jaar. Veel zal afhangen van de economische groei in opkomende landen als China, maar ook van de economische groei in de VS en Europa.

Friesland Campina maakte gisteren bekend deze maand €33,75 per 100 kilo melk uit te betalen. Vorige maand was dat twee kwartjes meer, maar zo geeft de zuivelreus aan, toen was men een beetje te optimistisch.

Friesland Campina betaalde over heel 2009 gerekend gemiddeld € 26,22 per 100 kilo standaardmelk aan de boeren. Het jaar ervoor was dat nog € 35,36. „Een gemiddelde melkveehouder zag de inkomsten van het ene jaar op het andere jaar met € 60.000 verminderen, bij ongeveer gelijkblijvende kosten”, aldus Siem-Jan Schenk, de voorzitter van de vakgroep melkveehouderij van LTO Nederland.

Melk is een wereldmarkt en de prijzen kunnen heftig schommelen. Boeren moeten daarmee kunnen omgaan. Van de melk die in ons land geproduceerd wordt, gaat 60 procent de grens over. Zo'n 20 procent van alle in Nederland geproduceerde melk wordt zelfs uitgevoerd naar landen buiten de Europese Unie. De prijs van producten als kaas en melkpoeder bepalen mede de prijs die de Nederlandse boer ontvangt per liter melk.

De landbouwministers van de Europese Unie bepreken volgende week de voorstellen van een werkgroep, die in oktober vorig jaar werd ingesteld vanwege de zuivelcrisis. LTO hoopt dat dit leidt tot voorstellen om de positie van boeren te versterken.

Prijs landbouwgrond lager door uitval vraag

LEEWARDEN – voor het eerst sinds 2005 is de prijs van agrarische grond gedaald. Uit cijfers van de *Nederlandse Vereniging van Makelaars* (NVM) blijkt dat vooral incourante percelen in de eerste helft van het jaar zijn gedaald. Volgens de afdeling agrarische vastgoed is de oorzaak te vinden in de financiële crisis.

De vraag naar agrarische perscelen is flink afgenomen doordat overheden amper meer grond aankopen en projectontwikkelaars eveneens de hand op de knip houden. Banken zijn behoudender geworden bij het financieren van aankopen door boeren. Toch is vooral ‘buurmans grond’ redelijk prijshoudend gebleken. Gunstig gelegen en goede grond gaat nog altijd voor redelijke prijzen van de hand.

De gemiddelde prijs van een agrarisch perceel is gedaald tot gemiddeld € 38.000 per hectare. Vooral in het Noorden en in het Westen zijn de prijzen gedaald. Gemiddeld is de grond in het Noorden met € 28.000 het goedkoopst (was € 32.000). In het Westen is de prijs gedaald van € 48.000 naar € 44.000. Het duurst is de grond nu in Brabant, waar een hectare € 46.000 kost. In het oosten van het land bleef de prijs gelijk op € 45.000.

In de tuinbouw zit flink de klad, meldt de NVM. De prijzen zijn er gedaald met 25 tot 35 procent. Emigratie is een stabiele markt, zo merken de makelaars.

Er is volop vraag naar goede agrarische bedrijven, die zich in andere landen willen vestigen. Canada is in trek vanwege de goede sociale omgeving en Denemarken vanwege de inmiddels sterk gedaalde grondprijzen.

Woonboerderijen zijn een beetje uit de gratie. Alleen in het oosten van het land blijft de vraag stabiel, maar dalen de prijzen er wel. De gemiddelde prijs is inmiddels € 468.000 (was € 473.000). De verkoop is gehalveerd vergeleken met topjaren als 2006.

De makelaars verbazen zich over de stijging van de prijs van de melkproductierechten, het melkquotum. Hoewel alles erop wijst dat de rechten per 2015 verdwijnen, is er het afgelopen half jaar meer quotum tegen hogere prijzen verkocht dan vorig jaar.

Wel zijn er minder kopers. De overblijvers kopen evenwel grotere hoeveelheden. Dit zijn boeren met flinke uitbreidingsplannen uitbreiding van hun bedrijf. Zij willen klaar zijn voor de situatie van na 2015 en niet dan pas groeien.

LEEUWARDER COURANT

23 juli 2010, pag. 2

Superheffing zelfzuivelaars

ZOETERMEER - Boeren die zelf hun melk verwerken en de producten aan huis verkopen, hebben het afgelopen goutumjaar 2009/2010 3 procent meer verkocht dan hun toegekende melkquotum toeliet. Aan **superheffing** wordt de zelfzuivelaars €675.000 opgelegd. Dit komt overeen met 2.300.000 kilo melk. Het zogeheten consumentenquotum waaronder de zelfkazende boeren vallen, beslaat slechts 1 procent van de het totale melkquotum van Nederland, dat ruim 11 miljard kilo omvat.

Leeuwarder Courant 2010-09-01

Zuivelreus FC verdubbelt winst vooral in Azië

LEEUWARDEN -Zuivelconcern Friesland Campina heeft in het eerste halfjaar van 2010 de winst verdubbeld van € 78 miljoen naar € 156 miljoen. De winst is vooral behaald door herstel van de prijzen van ingrediënten en de groei van de markt in Azië. Opmerkelijk genoeg betrof dit vooral voorheen Friesland Foods onderdelen.

Europa heeft het voor Friesland Campina wat laten afweten. Hier nam de omzet af met 2,3 procent tot €1.4 miljard. Daarentegen steeg de omzet in Azië. Afrika en het Midden-Oosten met 15,9 procent tot €1.1 miljard.

De stijging van de omzet kwam voort uit groei van het volume, prijsstijgingen en de voor het zuivelconcern gunstige ontwikkeling in de koersverhouding tussen de euro en de dollar. Het bedrijfsresultaat is uitgekomen op €238 miljoen, ook weer een ruime verdubbeling ten opzichte van het eerste halfjaar van 2009.

Het bedrijfsresultaat als percentage van de netto-omzet steeg van 2,7 naar 5,5 procent. Daarmee ligt het concern redelijk op koers.

Het goede resultaat is voor een belangrijk deel te danken aan de prijsontwikkeling van basis-ingrediënten als melkpoeder.

Vorig jaar om deze tijd leed het concern op die basisproducten nog een verlies van €45 miljoen. Dat is nu omgekeerd in een winst van €43 miljoen. Tegenover de extra omzet buiten Europa staat een daling van de omzet met 2,3 procent tot €1.4 miljard in Europa.

In Europa werd ook aanzienlijk minder verdiend. Het bedrijfsresultaat nam met 48 procent af naar €57 miljoen. Dit was vorig jaar nog €109 miljoen.

De kaasdivisie deed het minder slecht dan vorig jaar. Nu bleef het verlies steken op €31 miljoen en dat was vorig jaar nog €55 miljoen.

Door de toegenomen winst zou de prestatieprijis bovenop de gegarandeerde melkprijis uitkomen op €1.33 per 100 kilo.

Daarmee komt de melkprijis voor de leden tot nu toe op €31.58 per 100 kilo. Vorig jaar was dit €26.38.

J. D. vd. Ploeg: 'Tegen de grens van de groei' ³

Nico Hylkema

De melkveehouderij staat op een tweesprong. Een pas op de plaats of voorwaarts met bijpassende schaalvergroting en verzwaring van de schuldenlast. Het lijkt of de meerderheid voor het laatste kiest.

Volgens hoogleraar rurale sociologie Jan Douwe van der Ploeg is dit niet zo verstandig. Kleinere familiebedrijven zijn robuuster dan zwaar gefinancierde 'ondernemingen'. Aan hen is de toekomst. „It is lykas men net leauwe wol dat it oars is. It heart sa dat grutte bedriuwen winn”, zegt Van der Ploeg. Die houding ziet hij bij de boerenbond LTO en de huisfinancier van agrarisch Nederland, de Rabobank.

Dit laat LTO- melkveehoudersvoorzitter Siem-Jan Schenk zich niet aanleunen. „Zo zwart-wit is het niet. Veel boeren kijken naar wat ze kunnen betalen voor grond en melkquotum in plaats van wat ze er mee kunnen verdienen. Ze zijn onvoldoende gericht op hun inkomen. Wij hebben daar vaak genoeg voor gewaarschuwd.”

Van der Ploeg constateert dat het inkomen van agrarische ondernemers, die de afgelopen vijf jaar sterk zijn gegroeid, achterblijft, vergeleken bij collega's die een pas op de plaats maakten. Accountant Jappie Rijpma van *Alfa Beag* erkent dat volmondig. Hij gelooft evenmin dat schaalvergroting altijd de oplossing is.

Het probleem is, zo stelt Rijpma, dat we te maken hebben met een melkprijs die eigenlijk 60 procent is van wat het zou moeten zijn. Veel verandering zit er voor de toekomst niet in. „Dan moet men net in skuld oangean fan € 4 de liter, lykas dat faak It getal is by jonge boeren dy't gau groeie wolle.”

Groeiers

Schenk denkt daar niet zo heel anders over. „De bedrijven, die op dit moment het meest verdienen, zijn de middenbedrijven met zo'n 650.000 liter melk per jaar, die een gestage groei vertonen, zonder grote schokken. Het zijn de groeiers met meer dan vierhonderd koeien die nu kwetsbaar zijn”.

Toen in 2008 de melkprijs torenhoog was ging, er een zucht van verlichting door de rangen der melkveehouders en men bouwde en investeerde om het leven. Maar toen zakte de prijs naar een niet eerder vertoond laagtepunt en juist grote ondernemingen moesten aankloppen bij de bank om uitstel van aflossing. Multifunctionele bedrijven met vaak meer dan een inkomen uit de boerderij bleken veel minder kwetsbaar. Toch komt er geen eind aan wat Van der Ploeg de collectieve verstandverbijstering noemt. „It is no de tiid fan besinning”, meent hij. En dat gebeurt maar mondjesmaat. Terwijl het steeds duidelijker wordt, dat we nog niet aan het einde van de crisis zijn. Krediet is schaars en duur. De druk om geld af te lossen wordt groter en de vanzelfsprekendheid van herfinanciering verdwijnt. Er is sprake van een chronische crisissituatie, stelt Van der Ploeg vast.

1.

3 Zie ook bedrijfsresultaten melkveehouderij 2007-2013 <http://edepot.wur.nl/260354>

Maar er is tijdens de lage melkprijs geen enkele melkveehouder failliet gegaan. Ook geen grote ondernemer. Dan valt het toch wel mee? Dat is de façade die wordt opgetrokken. Daar achter groeit de schuldenlast. Dat lukt nu, maar een tweede of derde crisis niet.”

KRACH

De grondprijs is de zekerheid waarop boeren rekenen en waar de bank op leent. Angstvallig houdt iedereen vol, dat die prijs niet zal inzakken. Men is doodsbenuwd voor een krach, die de prijs onderuit haalt. Waar blijft dan de kredietwaardigheid van de boeren en daarmee van de Rabobank?”

Rijpma ziet dit gevaar ook. Grond van €30.000 per hectare kopen kan niet uit. Hij denkt dat echte schaalvergroting alleen mogelijk is als boeren 'grondloos' worden. Grote bedrijven met enkele hectares huiskavels. Mest wordt afgevoerd naar akkerbouwers en voer wordt aangekocht.

Schenk ziet dit slechts op kleine schaal gebeuren. „De uitdaging is tegen lage kosten te produceren, maar ook te kijken wat de markt vraagt.” Nog te veel melken boeren zonder naar de markt te kijken, De coöperatie zet de melk wel af. Dat is een riskante houding.

Onderscheidend vermogen, daar zal het op aan komen, meent Schenk en wijst naar de zuivelverwerkers *Cono Kaas* en *Rouveen*. Deze fabrieken produceren kaas, die zich onderscheidt van de bulk en kunnen boeren vaak wat meer betalen. Maar dan moeten ze wel melk produceren die zich onderscheidt: Biologische melk bijvoorbeeld of melk met hoge gehalten onverzadigde vetzuren. Bij Rouveen worden bijvoorbeeld zeven verschillende melkstromen verwerkt. Van der Ploeg is nog optimistisch gestemd. De regionalisering van de landbouw zet door. Weerstand tegen gesleep met voedsel en bewustere consumenten sturen het die kant op. Kapiitaalintensieve bedrijven zijn niet vol te houden. Bovendien is de trend in de grootschalige voedingsindustrie tegengesteld aan wat de consument wil.

Schenk meent, dat echt grootschalige landbouw in Nederland geen plaats heeft. Hij houdt het op familiebedrijven met tussen de 120 en 150 koeien „Ik weiger te geloven, dat de melkveehouderij in Nederland een zieltogende zaak is. De techniek helpt die bedrijven de productiviteit te vergroten tegen lage kosten. Dat kan ook bij een structureel lage melkprijs van rond de € 0,30 per liter.”

Rijpma: „Ook kleine bedrijven hebben te maken met de overname. Op dat moment moeten ze toch vaak naar de bank en dan is groeien vaak noodzakelijk.”

In de toekomst groter deel winst Friesland Campina naar boer

LEEWARDER COURANT 01 oktober 2010 , pag. 2

Groter deel winst zuivelreus naar boer

AMERSFOORT – FrieslandCampina wil vanaf volgend jaar een groter deel van de winst uitkeren aan de ruim 15.000 leden-melkveehouders. Ze beuren straks 30 procent van de winst tegen 25 procent nu. Dit bedrag komt bovenop de melkprijs voor de boeren.

Daarnaast krijgen de melkveehouders meer geld in de vorm van ledenobligaties vast. Nu wordt 25 procent van de winst overgeheveld naar deze obligaties die melkveehouders kunnen verzilveren als ze stoppen met boeren. Dat was 20 procent.

Directie en besturen zeggen hiermee tegemoet te komen aan

de belofte, vastgelegd bij de fusie tussen Friesland Foods en Campina, om de leden een toonaangevende melkprijs uit te keren.

Het extra geld voor de boeren gaat ten koste van de reservering van het zuivelconcern. Voorheen ging 60 procent van het netto-resultaat in de algemene reserve. Dat wordt 50 procent. FrieslandCampina zag over de eerste helft van dit jaar de winst stijgen van €78 miljoen naar €156 miljoen.

Het zuivelconcern bespreekt de voorstellen dit najaar met de leden-melkveehouders. De ledenraad velt in december een definitief oordeel.

EU melkt quotum bij lange na niet vol

Nederland 0,4 % te veel boete €14 miljoen

LEEWARDEN - Europese melkveehouders hebben hun melkquotum bij lange na niet vol gemolken.

Ze leverden in het boekjaar 2009/ 2010 ruim 135 miljard kilo terwijl 144,8 miljard is toegestaan. Dat betekent een onderschijding van bijna 7 procent.

De Nederlandse en Deense boeren vormden een uitzondering. Zij overschreden hun quotum met 0,4 procent. De Nederlandse melkveehouders moeten daarvoor een boete, de zogenaamde superheffing, betalen van bijna €14 miljoen, hun Deense collega's €5,7 miljoen.

In 2007/ 2008 was er nog sprake van een totale Europese superheffing van €340 miljoen. Vooral in Midden- en Oost-Europa, Frankrijk en Engeland hebben melkveehouders blijkbaar niet meer de ambitie om het toebedeelde melkquotum te benutten. Bij het Productschap Zuivel hebben ze geen verklaring voor deze ontwikkeling.

Oproep: Debat boer & koe

Imago boer kan beter – Dierendiscussie moet uit de sfeer van verwijten

NICO HYLKEMA

Boeren maken zich op voor de slag om de wereldmarkt. Vanaf 2015 vervalt de productiebeperking van de superheffing en mogen boeren zoveel melk produceren als ze kunnen. Druk wordt er dan ook gebouwd. Groter en groter worden de stallen. Schaalvergroting is het toverwoord.

Bezorgd kijken burgers naar deze ontwikkeling. Gaat de schaalvergroting niet ten koste van de welzijn van het dier? Treedt de melkveehouderij in de voetsporen van de intensieve veehouderij? Is de toekomst aan de megastal waar de koe haar korte leven doorbrengt, hoogproductief en zonder in het weiland te komen?

In samenwerking met de Melkveeacademie en het project Foarut Buorkje organiseert de Leeuwarder Courant twee debatten over het imago van de boer. Het eerste over de boer als voedselproducent, de tweede over de boer als landschapsproducent. Op dinsdag 16 november heeft in het gebouw van de Leeuwarder Courant het eerste debat plaats onder de titel 'Het imago van de boer en zijn koe'.

Directeur Frank Dales van de Dierenbescherming geeft de aftrap. De veehouders Anton Stokman uit Koudum en Marc Havermans uit Moerdijk lichten hun manier van boeren toe. Burgers en boeren zullen daarna de discussie over het dierenwelzijn in de schaalvergroting aangaan. Hoogleraar ethiek dier en maatschappij Elsbeth Stassen van de Wageningse universiteit laat haar licht schijnen over de positie van boeren in de samenleving.

De komende weken zal de Leeuwarder Courant diverse aanzetten geven voor de discussie. Met het debat willen de initiatiefnemers de kloof tussen burger en boer verkleinen. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat zowel burgers als boeren op deze avond in debat gaan.

De lezers van deze krant krijgen volop de gelegenheid hun mening te laten horen. Zowel op deze pagina als tijdens het debat in het LC-gebouw. De discussie wordt daarmee uit de eigen kring gehaald. Want als één ding de afgelopen tijd duidelijk is geworden, is dat wel het onbegrip tussen boer en burger.

Waar boeren menen het beste met hun dieren voor te hebben en hen vertroetelen met ruime, goed geventileerde stallen soms inclusief waterbedden, zien burgers dieren die natuurlijk gedrag wordt onthouden omdat ze amper meer buitenlucht zien. De dieren hebben het goed, anders gaven ze niet zoveel melk, meent de boer. Zoveel melk geven kan niet goed zijn voor de koe, meent de burger.

En zo praten boer en burger in menig debat langs elkaar heen. Waar de burger de boer verwijt alleen maar aan geld te denken en alles daaraan ondergeschikt te maken, verwijt de boer de burger dat hij in de supermarkt kiest voor het goedkoopste pak melk en de wekelijkse kiloknaller aan vlees.

Debatleider Catharinus Wierda van de Melkveeacademie hoopt deze patstelling te doorbreken, juist door boer en burger uit hun gebruikelijke kring te halen en hen met elkaar om tafel te zetten. Het debat moet uit de sfeer van verwijten komen en veranderen in een open gesprek. Een gesprek waarin drogredeningen taboe zijn, waarin het eigen gelijk niet voorop staat.

Wie wil deelnemen aan dit debat kan zich opgeven xxxxxxxxx

Europese Commissie negeert wens Nederland

Melkveehouders dupe nieuw beleid

- **Geen verruiming van melkquotum**
- **Frankrijk en Duitsland krijgen hun zin**
- **Nederland verliest op wereldmarkt**

VAN ONZE ECONOMIEREDACTIE

LEEWARDEN – Voor de Nederlandse melkveehouders dreigt een harde landing als het systeem van productierechten, het melkquotum, in 2015 verdwijnt.

De Europese Commissie lijkt geenszins van plan rekening te houden met de wens van Nederland. Ons land bepleit de productierechten geleidelijk te verhogen, zodat de boeren na 2015 de concurrentie binnen Europa goed aankunnen. De melkveehouderij kan zo groeien om klaar te zijn voor 2015.

Nu lijkt de commissie juist het omgekeerde na te streven, zo blijkt uit een uitgelekt voorstel. Er komt geen quotumverruiming. En als er een overschot aan melk dreigt, waardoor de melkprijs onder druk komt, wil de commissie het melkquotum zelfs iets terugnemen, door boeren die minder produceren te compenseren.

Daarmee hebben landen als Frankrijk en Duitsland hun zin gekregen. Zij wilden een minder liberaal zuivelbeleid om hun boeren in mindergeschikte gebieden te beschermen. Nederlandse politici en lobbyisten bleken niet opgewassen tegen de wens van de grote landen.

De boerenbond LTO heeft bij monde van melkveehoudersvoorzitter Siem-Jan Schenk laten weten, dat het nieuwe beleid een streep door de rekening is en een strop voor Nederlandse boeren. De kleine vakbond NMV toont zich evenwel tevreden. Deze bond streeft juist een systeem na, waarin melkquotum uit de markt wordt genomen als er overschot dreigt.

Brussel gaat er nu vanuit, dat de meeste landen al een zachte landing hebben gerealiseerd, omdat het huidige Europese melkquotum niet wordt volgemolken. Dat landen als Nederland en Denemarken stug doorgaan met het overschrijden van hun quotum maakt geen indruk. Kennelijk verdienen boeren daaraan, zo meent men in Brussel.

Als Brussel het uitgelekte voornemen doorzet, zo meent de LTO, worden Nederlandse boeren op achterstand gezet. Afgeremd door het quotum kunnen ze de komende jaren amper groeien, of moeten ze weer duur quotum kopen, dat in 2015 niets meer waard is. Daarmee verliest Nederland markt aan andere grote spelers op de wereldmarkt, zoals Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten.

TEGAST: De koe, de wei en wij

SJOERD DE HOOP BIOLOGISCH VEEHOUDER

Alom wordt biologische landbouw gezien als voortrekker naar duurzaamheid en de bijdrage aan biodiversiteit. Het is een teken aan de wand dat grootschalige landbouw ten koste gaat van flora, fauna en andere welzijnsaspecten.

Zeer grote melkveebedrijven kunnen moeilijk de koeien nog buiten laten grazen. De aantallen koeien zijn groter dan de weilanden aan kunnen. De koeien leveren een hoge melkproductie door hoogwaardig voer dat deels van ver komt en ze worden omgeven door aangepast licht, waterbedden en andere snufjes. In de stal is het straks noodzakelijk mest en urine te scheiden. Kortom een hoog technologische vorm van landbouw met een hoge input aan energie en kapitaal.

Koeien die buiten grazen zijn geselecteerd op 'outdoor' omstandigheden. Van kalf tot koe zijn ze daar aan gewend. Als het regent staan ze niet meteen bij het hek te loeien. Ze halen het gras zelf uit het land, zetten het om in melk en brengen ook meteen de mest en urine, gescheiden(!), terug. De meerwaarde is niet alleen voor de langsfietsende toeristen. Dagelijks kleine hoeveelheden verse mest op het grasland geeft een enorme diversiteit aan insecten, vogels en bodemleven die niet vergelijkbaar is met het éénmaal in de 4 of 6 weken emissiearm onderwerken van drijfmest. De koe mag koe zijn in deze natuurlijke vorm van landbouw.

Melk produceren voor de wereldmarkt maakt ons ook afhankelijk van die wereldmarkt. Politici, economen en industriëlen die zelf niet hoeven te melken, houden ons de kansen voor, maar risico's zijn er ook. De Friese melkveehouder wordt net zo kwetsbaar als de katoenboer in India. Momenteel verdient de zuivelindustrie nog veel in Azië en Afrika door de verkoop daar, maar zodra men in China de melkproductie zelf in orde heeft moeten er andere markten gezocht worden.

Biologische boeren kiezen voor de consument in West Europa en willen ook hun grondstoffen zoveel mogelijk uit deze regio halen. We kunnen als boeren veel beter onze collega's ver weg steunen met kennis, advies en partnerschap en eventueel nog fokvee om op die manier te werken aan voedselzekerheid in hun gebieden. De export van veevoergrondstoffen naar Fryslân verschaalt de grond in andere landen en belast die van ons. Hun veevoedergrondstoffen kunnen ze beter voor eigen productie en zelfvoorziening houden.

Gelukkig vinden steeds meer consumenten zelf de weg in het schap naar biologische zuivelproducten. Vorig jaar is de verkoop 12 procent gegroeid. Dat is waardevol. Grote melkveebedrijven kunnen moeilijk omschakelen als de megastal er één keer staat. Een belangrijk deel van de Friese melkveehouders en consumenten heeft nog iets te kiezen. Zij zijn welkom.

Zuivelvoorstellen EU stellen boeren teleur

BRUSSEL - De zuivelvoorstellen uit Brussel stellen op alle fronten teleur. Niet meer marktmacht en geen gewinning aan een vrije melkmarkt.

De reacties van boeren op de voorstellen van eurocommissaris Dacian Ciolos spreken boekdelen. Ciolos weigert de grote melkproducenten van Europa tegemoet te komen.

Boeren in Nederland, Denemarken en Cyprus, die elk jaar meer produceren dan ze van Europa mogen, kunnen niet langzaam groeien naar een situatie zonder productierechten.

Als in 2015 het melkquotum verdwijnt, zijn de Nederlandse boeren in een klap hun investering in dit melkquotum kwijt. Bovendien kunnen ze niet onmiddellijk profiteren van de mogelijkheid volop te produceren. Ze dreigen daarmee op de wereldmarkt de slag te verliezen van de Verenigde Staten, Australië en Nieuw Zeeland. De melkveehouders hadden gehoopt op een gestage vergroting van de productierechten.

Een echte mogelijkheid om meer invloed te hebben op de prijsvorming van hun product krijgen ze in de voorstellen van Ciolos ook niet. LTO-melkveehoudervoorzitter Siem Jan Schenk ziet er niets in, zolang boeren geen rechtstreekse invloed krijgen op de onderhandelingen met de supermarkten.

Landschap is ook burger

Boeren hebben decennia de alleenheerschappij gehad over het platteland. Het is tijd voor verandering, meent onderzoeker Tia Hermans.

NICO HYLKEMA

Nederland is in veel opzichten nog een boerenland. Meer dan de helft van het grondgebied wordt intensief gebruikt door boeren. Gestimuleerd en gedekt door politiek, eigen organisaties en banken en gedwongen door de lage productprijzen hebben ze dit naar eigen inzicht kunnen inrichten, waarbij economische motieven voorrang hebben.

Onderzoeker Tia Hermans van de Wageningse universiteit verbaast zich over de nog altijd voortdurende almacht van boeren over het platteland. De economische betekenis van de primaire landbouw is sterk teruggelopen, maar is nog altijd een argument om boeren in menig opzicht de vrije hand te geven. Ze verbaast zich ook over hun onmacht om een goede prijs af te dwingen voor hun producten. „Boeren klagen veel over regelgeving en hebben het gevoel dat ze weggepest worden. Het tegenovergestelde is echter het geval. Ze worden door de politiek uit de wind gehouden en de burgers hebben het nakijken.”

Hermans, teamleider van de vakgroep dynamiek ruimtegebruik, noemt een aantal voorbeelden. Vergeleken met omringende landen mogen melkveehouders hier een ongelooflijke hoeveelheid melk produceren. Binnen het productierechtensysteem - met melkquotum en bij overtreding een superheffing - mogen ze elf miljard liter melk uit hun koeien trekken. Neder-

landse boeren mogen meer mest uitrijden dan de meeste van hun Europese collega's. Derogatie heet dat, fel bevochten door lobbyisten en Nederlandse politici bij het Europees Parlement en daardoor kunnen ze meer dieren houden per hectare.

Toen er in het kader van de liberalisering inkomensteun kwam, wist Nederland te bewerkstelligen dat voor de melkveehouderij premies niet per dier werden berekend, maar per liter melk. Dat heeft de melkproductie per koe enorm gestimuleerd. Frankrijk bijvoorbeeld voelde veel meer voor dierrechten. Zo zou veel meer geld naar de minder productieve boeren in onrendabele gebieden gaan. Steeds slaagt een georganiseerde lobby er in om voor de Nederlandse boeren een goed resultaat in de wacht te slepen.

Premie

Met een inkomenssteun op basis van de productie van 2002 krijgen boeren in heel Europa in 2007 circa 3,5 cent per liter subsidie (€376 miljoen melkpremie op u miljard liter melk). Voor een Nederlandse boer met bijna 6 ton quotum betekent dat een gemiddelde steun van €20.000 per jaar, afgezien van de overige premies. Nu staat die steun per liter op de tocht en is een uitbetaling per hectare voor de hand liggend. Het geld kan dan voor een belangrijk deel als beloning worden gezien voor bijvoorbeeld onderhoud van landschap. „Die verandering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van Europa, gecombineerd met de vermoedelijke herverdeling van geld van West- naar Oost-Europa, zal het economisch rendement van de melkveehouderij hier verder onder druk zetten.”

Maar de Nederlandse landbouw is toch goed voor 10 procent van het nationaal inkomen en honderdduizenden arbeidsplaatsen? „Ja, dat roept de huidige staatssecretaris van landbouw Henk Bleker ook steeds. Maar hij vergeet daarbij te melden, dat de primaire landbouw slechts goed is voor amper 2 procent.”

Het geld wordt in de Nederlandse agri- en foodsector verdiend door telers van snijbloemen, bollen en levensmiddelenfabrikanten, zo duidt Hermans. En die levensmiddelenfabrikanten zijn in toenemende mate onafhankelijk van de primaire sector. „In de top tien van economisch rendabele bedrijfstakken komt melkveehouderij niet voor, cacaoboterfabricage wel. Er is geen boer in Nederland die cacao verbouwt.”

„Grote concerns als Friesland Campina hebben de boeren eigenlijk helemaal niet zo nodig om winst te maken. Die laatste realiseerde in 2009 70 procent van de omzet in het buitenland. Winst maken ze dus buiten Nederland. En als de melk in het buitenland goedkoper is, kopen ze het daar.”

Eentonig

Inmiddels hebben boeren in Nederland, mede door de lage productprijzen, gezorgd voor een nogal eentonig landschap van vooral raaigras. Het is stil geworden in het weiland. Vogels hebben er weinig te zoeken en koeien blijven meer en meer op stal. Het is puur productieland geworden, nu met zegen van het kabinet. „Het wordt daarom tijd de landbouweconomische belangen af te zetten tegen andere sectoren. Recreatie van burgers, zeker als ze ervoor zouden betalen, zou wel eens veel meer kunnen opbrengen. Die burger is er sowieso bekaaid af gekomen. Het landschap biedt geen inspiratie meer. Jongeren krijg je er met geen stok meer heen.

Denk ook eens aan de gezondheid van burgers als inkomensbron. „Het economisch belang van de melkveehouderij zal nog verder afnemen, verwacht Hermans. „Grond is hier te duur en schaars. In Duitsland en verder naar het oosten kunnen melkveehouders veel goedkoper pro-

duceren. Daar kan een melkveehouder zonder steun in Nederland nooit tegenop. Nederlandse boeren kunnen wel hun kennis exporteren, of zelf melk produceren in economisch aantrekkelijker gebieden.” Als burgers willen recreëren in dat landschap dan mag de boer er toch wel voor worden betaald? „Ja, maar het is de vraag of dat met geld van Europa moet. Je kunt ook denken aan extra onroerendgoedbelasting voor mensen die in dat landschap wonen. Een mooi uitzicht is geen vanzelfsprekend recht, daar mag je best wat voor betalen. En daar heb je geen intensieve melkveehouderij voor nodig. Dat kan ook met minder productieve dieren, die minder intensieve verzorging nodig hebben. Dan wordt landschap je productiedoel en de veehouderij het middel, in plaats van andersom.”

Aanspraken

Zou er voor de grond in Friesland genoeg economische belangstelling zijn, anders dan die van de landbouw? Hermans heeft dat niet onderzocht. Op een kaartje van Nederland is Friesland inderdaad een gebied dat behalve voor natuur, weinig andere aanspraken op het landschap kent. Maar in die studie is alleen gekeken naar de traditionele ruimtevragers als natuur en waterberging. Veel minder naar de infrastructuur, woningen en industrieterreinen, noch naar recreatiebehoefte.

En moeten we zelf niet voedsel produceren?

Dat is een politieke vraag. Maar volgens Hermans moet je die voedselproductie en voedselzekerheid Europees zien. We zijn niet voor niets een Europese Unie. „Natuurlijk moet er voedselzekerheid zijn, maar daar hoeft Nederland niet zelf voor te zorgen. Je kunt van elders in Europa of daarbuiten alles importeren, kijk maar wat een burger nu al dagelijks voor internationaal samengestelde maaltijd op zijn bord heeft. Echter, een mooie landschap en schoon water, dat kun je niet importeren. Dat moetje hier behouden of creëren.”

Reageren? Xxxxxx LC

2010-06-03

Auteur: Harm Schelhaas – oud voorzitter Produktschap voor Zuivel

Boek Titel:

De landbouw tussen voedselcrisis en overschotten

Uitgever: Wageningen Academic Publishers, 160 pag. 29 euro⁴

[ISBN: 978-90-8686-734-9](#) [Google play versie](#)

Boer produceert geen auto⁵

Boeken⁶

Donderdag 3 juni 2010 door Hans van der Lugt

Het debat over de landbouw in Europa hinkt op twee benen: subsidies en de manier waarop ons voedsel wordt geproduceerd. Boeren worden vaak gezien als belastingprofiteurs, maar zodra het gaat om dierenwelzijn eist de burger van alles – grote hokken, niet te veel landbouwgif – wat boeren geld kost zonder dat de burger er veel voor wil betalen.

De tendens in Europa is liberalisering van de markt én hogere eisen aan de productiemethoden. Maar kan dat wel? Is de markt voor voedsel wel te liberaliseren, zonder dat we op een dag geen boer – en geen brood – meer hebben? Kunnen wij nog wel eisen stellen aan ons voedsel, het verbieden van groeihormonen bijvoorbeeld, als de hele wereld vrijelijk naar ons kan exporteren?

„De huidige discussie over het landbouwbeleid wordt te veel beheerst door mythen en oneigenlijke argumenten, zowel door politici als door boerenleiders”, schrijft Harm Schelhaas in

4 <http://www.radio1.nl/items/18844-reposerie-boer-zoekt-toekomst-5> (KRO geluidsfragment)
Harm Schelhaas Promoveerde in 2003 aan de VU op het proefschrift ‘Liberalisering in de Landbouw’

5 <http://nrcboeken.vorige.nrc.nl/recensie/boer-produceert-geen-auto-0>

6 Inhoudsopgave (pdf)

De landbouw tussen voedselcrisis en overschotten. Schelhaas, oud-voorzitter van het Productschap Zuivel, zet helder uiteen dat de landbouw een fundamenteel andere economische sector is dan industrie of dienstverlening. Voor Schelhaas is de conclusie die daar uit volgt ook helder: de liberalisering van de voedselproductie, zoals de komende afschaffing van het melkquotum, is verkeerd.

Als een autoproducent niet al zijn auto's meer kwijt kan, laat hij de lopende band wat langzamer lopen of ontslaat een deel van zijn personeel. Wat hij nooit zal doen, is blijven produceren om auto's tegen een lage prijs weg te geven.

De melkveehouder daarentegen kan nooit voor korte tijd zijn productie terugdraaien. Hij hoort pas achteraf welke prijs hij krijgt.

Akkerbouwers hebben weer een ander probleem. De oogst kan fluctueren, terwijl de vraag naar bijvoorbeeld graan stabiel is.

„Waar ook ter wereld de oogst tegenvalt, het aantal armen in de ontwikkelingslanden zal toenemen”, zo citeert Schelhaas met instemming de Indiër Kirit Parikh. Dat is precies wat we bij de laatste crisis hebben gezien toen er tientallen miljoenen hongerende in de derde wereld bijkwamen. Het dramatische was echter dat het toen niet alleen werd veroorzaakt door slechte oogsten, maar vooral doordat we in het Westen opeens gesubsidieerde granen als biobrandstof zijn gaan gebruiken.

Schelhaas geeft een zevental redenen waarom de landbouw niet aan de vrije markt kan worden overgelaten. Het beleid tot dusver heeft echter ook schaduwkanten, zo erkent hij, zoals de dumping van overschotten op de wereldmarkt waar vooral boeren in ontwikkelingslanden zwaar onder lijden. Maar dat betekent niet dat liberalisering een antwoord is – ook niet voor arme boeren in ontwikkelingslanden. Grote bedrijven in bijvoorbeeld de voedselindustrie en grote boeren in Zuid-Amerika, zoals soja- en vleesproducenten, zijn de enige die profiteren van liberalisering van wereldmarkten.

Schelhaas zoekt de oplossing voor het in stand houden van de boerenstand in Europa – „onmisbaar voor de wereldvoedselvoorziening” – in productiebeheersing, waardoor boeren altijd een goede prijs voor hun producten kunnen vragen.

„Het kost veel minder overheidsgeld, het bestrijdt de oorzaken van de problemen, het werkt veel beter ten opzichte van de derde wereld, is beter voor het milieu en ook beter voor het agrarisch inkomen.”

Schelhaas is niet de enige die deze oplossing voorstaat. Twee dissidente organisaties in het Nederlandse boerenlandschap zitten op dezelfde lijn: de Nederlandse Akkerbouw Vakbond en de Nederlandse Melkveehouders Vakbond. Maar politiek hebben deze organisaties weinig in de melk te brokkelen.